

LUPTELE DINTRE INSURGENȚII MAGHIARI ȘI TRUPELE IMPERIALE ÎN ZONA SIBIULUI (IANUARIE – FEBRUARIE 1849)

Octavian Tătar

Chestiuni preliminare. Cea mai mare parte a istoriografiei românești dedicată revoluției de la 1848-1849 din Transilvania se concentrează cu predilecție asupra activității desfășurate de români în zona Munților Apuseni și regiunile imediat învecinate atunci când analizează evenimentele din prima jumătate a anului 1849 sau, în cazul cel mai fericit, "urmărește" cu predilecție activitatea românilor în focul acestor evenimente. Aceeași atitudine o întâlnim și la istoricii sași (germani) precum și în cazul istoriografiei maghiare, numai că de această dată o astfel de poziție este justificată: sașii (germanii) nu au la cine se raporta decât la propria comunitate (umană și teritorială, dacă e posibilă o astfel de asociere-precizare), iar în cazul maghiarilor este vorba de o revoluție maghiară cu desfășurare și în această parte a țării din care și ei făceau parte și unde conaționalii lor au adoptat o anumită poziție.

Până la 1918 o astfel de poziție a istoriografiei românești se justifică: Bucureștiul căuta, pe bună dreptate, să integreze istoriei Noii Românii și pe cea a românilor, și numai a românilor, de dincolo de fruntarii, pe când românii de "dincolo de Regat" (în cazul nostru cei transilvăneni), în încercarea de a se regăsi pe sine și de a dobândi un nou statut politic și social, își scriau propria, cu predilecție propria, istorie. Astăzi o astfel de poziție nu se mai justifică. România, de peste opt decenii, cuprinde în sine (rugăm cititorul să accepte exprimarea) teritorii cu un trecut complex, dar, uneori, atât de diferit, în care s-au petrecut evenimente (politice, economice, culturale, militare etc.) care, iarăși uneori, nu sunt opera românilor, sau numai a românilor. Nici dacă am scrie o "istorie a Românilor", și cu atât mai puțin una a "României", nu putem face abstracție de aceste evenimente.

Așadar, revenind la cele petrecute în Transilvania în 1848/1849, pe când o "istorie a revoluției în Transilvania" (sau "Transilvania în timpul revoluției de la 1848/1849" ?) Avem noi atâta abilitate (nu ne întrebăm dacă folosește cuiva) să forțăm realitatea până într-atât încât să nu prezentăm Transilvania ca loc al "trei revoluții", concomitente: română, maghiară și săsească ? Până când evenimentele de aici sunt privite ca trei fire, care, chiar dacă se ating, unul rămâne cel principal ? Nu constituie ele cumva o țesătură, e adevărat colorată și într-un anumit fel împletită, care poate fi privită în întregul său ? Nu cumva, ca în orice țesătură, unul sau altul din fire, pe rând, dă tonul ansamblului ? Considerăm că da. Și noi considerăm că de dragul unui "fir", fie el românesc, maghiar sau săsesc (german), nu merită și nu ne putem permite să alterăm întregul. Revenind la ideea de la început, sunt unele evenimente din anii 1848/1849 care, reconsiderate, și-ar merita un alt loc în ecuația revoluției din Transilvania. Unul dintre acestea s-a petrecut în zona Sibiului, în ianuarie-februarie 1849, și ne întrebăm cu ce este el mai prejos pentru soarta Transilvaniei de atunci decât altele încât să fie atât de puțin "curtat" de istoricii revoluției din Transilvania ? Să nu mai fie nimic de spus după cele scrise de Barițiu ? Nu a avut evenimentul importanță ? Nu au fost românii implicați aici ? Prejudecăți. Să ne gândim numai la faptul că în aceste lupte au fost cuprinși mii de oameni, zeci dintre ei rămânând pe vecie în gropile vechilor saline de la Ocna Sibiului, sau că pentru prima dată, aproape în totalitatea sa, armata regulată imperială transilvăneană lupta la "ea acasă", și vom găsi motive suficiente de a stăruii asupra acestui eveniment.

Importanța Sibiului în perspectiva confruntărilor militare din Transilvania. În toamna anului 1848, pe fondul declanșării războiului civil din Transilvania și a desfășurării generale a revoluției în Imperiul Habsburgic, importanța Sibiului, a sudului Transilvaniei în general, a sporit considerabil. Iată motivele:

În primul rând, din punct de vedere militar, Sibiul constituia "capul" armatei regulate imperiale din Transilvania și cel mai important centru militar al provinciei. Să detaliez. Orașul dispunea de o puternică centură de fortificații formată din două rânduri de ziduri înalte și groase și prevăzută cu 39 de turnuri de apărare (28 ale breslelor și 11 întreținute de administrația orașului)¹.

Sibiul era legat de alte zone strategice importante (Făgăraș-Brașov, Turnu Roșu-defileul Oltului, Sebeș-Alba Iulia, Sebeș-Orăștie-Deva, Blaj - Copșa Mică-Mediaș) printr-o rețea de drumuri destul de

¹ E. Sigerius, Von alten Hermannstadt, vol. I, Hermannstadt, 1922, p. 40; N. Nistor, M.N. Marinescu-Frăsinei, Sibiul și ținutul în lumina istoriei, vol. II, Cluj-Napoca, 1990, p. 5.

dezvoltată². În Sibiu se afla Comandamentul general ("General Kommando") al trupelor imperiale din Transilvania subordonat direct Consiliului de război al Curții ("Hofkriegsrat") din Viena³. În oraș și în împrejurimi funcționau mai multe stabilimente militare: din 1804, pe locul bastionului Cisnădiei, demolat, s-a dat în folosință cazarma de infanterie ce putea adăposti 8 companii⁴, la Turnu Roșu vama era administrată de o garnizoană de 30 soldați, la Orlat, Tâlmăciu și Dumbrava Sibiului funcționau pulberării, în oraș existând mai multe depozite, magazine, spital militar etc. La Orlat, lângă Sibiu, își avea sediul regimentul grăniceresc, în zona Sibiului funcționând efectiv un batalion al acestui regiment: compania a cincea – la Jina, compania a șasea cuprindea comunele Orlat și Veștem, iar a șaptea – Scoreiu, Racovița, Porumbacu de Jos și Porumbacu de Sus⁵.

Pentru administrarea problemelor militare Comandamentul general austriac era format din mai multe secții: cancelaria de război, comisariatul, visteria, curtea de apel, departamentul de alimente și direcția fortificații, structură păstrată, cu mici modificări, până la revoluție. Peste toate veghea, în vremea revoluției, vestitul general Puchner. Din 18 octombrie 1848 și până la 11 martie 1849, baronul Puchner a deținut puterea civilă și militară în Transilvania⁶.

Din punct de vedere politic Sibiul era capitala provinciei, centru săsimei ardeleni atașată, într-o oarecare măsură, de autoritățile austriece, sediul Consiliului Național Român – organul conducător al revoluției române din Transilvania și al Episcopiei Ortodoxe Române. Sibiul era centrul gărzilor naționale săsești⁷, precum și al celor maghiare din zonă. Odată constituit, gardiștii sași au depus jurământul de credință față de împărat și țară⁸. Așadar, și cu aceasta încheiem, Sibiul, ca și ținutul Munților Apuseni de altfel, era una dintre cele mai sensibile zone pentru insurgenții maghiari, hotărâți să facă "legea" în Transilvania. Dacă în centrul și răsăritul Transilvaniei, cu ajutorul maghiarilor autohtoni și al secuilor, insurgenții maghiari și-au putut impune voința mai ușor, în zona Sibiului ei aveau de înfruntat o triplă rezistență: a armatei imperiale oficiale, a sașilor și a românilor. Pe de altă parte, pentru stăpânirea austriacă, ca și pentru români și conducerea lor politică, Sibiul era ultimul refugiu (în cazul românilor ultima rezistență s-a dovedit a fi Munții Apuseni). Pierderea lui însemna sfârșitul, cum s-a și dovedit, de altfel.

Evenimentele premergătoare luptelor. Le avem în vedere doar pe acelea care vor avea legături strânse cu luptele din ianuarie-februarie din zona Sibiului. La 18 octombrie 1848, în Piața Mare din Sibiu, generalul Puchner proclama (anunța) starea de război și institua legea marțială, înștiințând că va prelua guvernarea în numele împăratului. În aceeași zi se citea o proclamație către trupe prin care li se cerea fidelitate⁹. După numai zece zile, garnizoana Sibiu adresa un apel către ofițerii de graniță secui, cerându-le disciplină, ordine, îndeplinirea obligațiilor ostășești¹⁰. În acel moment Puchner dispunea, cu grăniceri cu tot, de 7.000 de oameni¹¹, puțini în raport cu forța pe care o puteau opune maghiarii, fapt pentru care se impunea o regândire a colaborării cu românii.

² E. Munteanu, *Istoria poștală a Sibiului*, Sibiu, 1980, p. 16.

³ Clădirea comandamentului general se afla în Piața Mare a orașului, la, nr. 186. În funcția de comandant general al Transilvaniei s-au succedat, în anii premergători revoluției și în timpul acesteia, generalii Paul Wernhardt (1834-1846) și Anton Puchner (1846-1849). În directă subordine a lui Puchner lucrau, în 1848-1849, comandanți de divizie (divizionanți), Alois Pfersmann și Joseph von Gedeon, ambii cu grad de feldmareșal locotenent. Pe o treaptă inferioară se aflau comandanții de brigadă Joseph Kalliani, Joseph Schutter și Michael Kräfer (Cf. E. Munteanu, op. cit., p. 20; E. Sigerius, op. cit., vol. III, 1928, p. 85; M. Lebrecht, *Versuch einer Erbbeschreibung Grossfürstenthums Siebenbürgen Hermannstadt*, 1804, p. 132; *Siebenbürgischen Volks-Kalender für 1849, Hermannstadt*).

⁴ M. Lebrecht, op. cit., p. 131. Cazarma a fost dărâmată în deceniul trecut, localnicii cunoscând-o sub numele de "Cazarma 90" (după numele Regimentului 90 Infanterie, înființat și încazarmat aici în 1919).

⁵ G. Barițiu, *Părți alese din istoria Transilvaniei pe 200 de ani în urmă*, vol. I, Ediția a II-a, Brașov, 1993, p. 385.

⁶ Generalul Anton Puchner s-a născut la 11 noiembrie 1779, într-o familie germană naturalizată în Ungaria. În 1801 comandase Regimentul Kinski împotriva armatelor lui Napoleon. A participat la bătăliile de la Nördlingen (1805), Nachrod și Zuiam (1809), Leipzig (1813), unde a primit și ordinul "Maria Tereza". În 1814 era maior, iar în 1821 vicecolonel și comandant al garnizoanei Neapole. În 1824 i s-a acordat gradul de colonel, iar în 1834 a devenit comandantul trupelor din garnizoana Bologna, prilej cu care a fost "făcut" comandor al "Ordinului Leopoldin" și a primit gradul de Feldmareșal locotenent. De aici a fost mutat la Viena în calitate de consilier de război (Cf. G. Barițiu, op. cit., vol. II, Sibiu, 1890, p. 55-63).

⁷ Primii pași în constituirea gărzilor naționale săsești s-au făcut încă din martie 1848. Acțiunea a fost patronată de Universitatea săsească. Încă din primăvara anului 1848 li s-au atribuit arme din depozitele armatei. Primii care s-au organizat au fost studenții sași de la Academia de drept, care au îmbrăcat uniforma gărzii naționale din Viena, au ales proprii conducători pe care Universitatea i-a confirmat. În urma conscripției care a început la 3 aprilie, s-au înrolat 1.450 de bărbați, care au format două batalioane a șase companii fiecare (Cf. C. Gollner, *Die Siebenbürger Sachsen in den Revolutionsjahren 1848-1849*, Bukarest, 1967, p. 66; G. Barițiu, op. cit., vol. II, Sibiu, 1890, p. 48-49).

⁸ "Jur să fiu credincios Casei imperiale austriece, patriei, constituției, legilor patriei și națiunii săsești. Jur să fiu ascultător față de superiori și să apăr cu viața siguranța persoanei și a credinței (Cf. V. Chereșteșiu, *Marea adunare națională de la Blaj 3-5/15-17 mai 1848*, București, 1966, p. 276-277).

⁹ DJSAN, *Colecția Brukenenthal*, O, 1-6, nr. 182.

¹⁰ Ibidem, f. 38.

¹¹ C. Gollner, op. cit., p. 186.

Românii, în urma adunării de la Blaj, din septembrie 1848, au hotărât să se organizeze din punct de vedere militar și să se înarmeze. Ca organ de conducere politică și militară și-au ales un "Comitet de Pacificațiune". Comitetul, compus din S. Bămuțiu, N. Bălășescu, A. T. Laurian, T. Cipariu, F. Micaș, I. Bran, având pe maiorul Niebel atașat cu probleme militare, a fost recunoscut oficial de către Puchner la 16 octombrie, printr-un decret. Sediul comitetului era într-o locuință modestă, pe Reispergasse, în Sibiu. A doua zi după recunoașterea sa, comitetul a dispus înarmarea poporului și organizarea celor înrolați în 15 prefecturi¹². Înscrierea se făcea pe bază de voluntariat, stagiul era de trei ani și se considera ca stagiul în armata imperială.

Comandantul prefecturii Sibiu a fost inițial Iovian Brad, dar la scurt timp acesta a preluat prefectura Brașovului. La Sibiu a rămas comandant Ioan Brote. Prefectura de Mediaș avea în frunte pe Vasile Moldovan, iar cea din scaunele Sebeș și Miercurea pe Dionisie Marțian Popovici. Românii din Bogatu, Armeni, Alămor și celelalte sate de dincolo de Secaș s-au înrolat în legiunea lui Axente Sever, de la Blaj. Colaborarea între comitetul român, sași și oficialitățile austriece era anevoioasă. "Comitetul apărător de țară", constituit în urma decretului din 22 octombrie, și compus din șase membri – doi români, doi sași, un ofițer de stat-major și un comisar provincial – însărcinat cu recrutarea, organizarea și aprovizionarea trupelor constituite a funcționat defectuos¹³. Românii nu au primit arme sau au primit foarte puține. Ba mai mult, Comandamentul general, prin ordonanța nr. 6.944 din 18 noiembrie 1848, cerea comitetului român să intervină la prefectii legiunilor să predea toate armele capturate de la maghiari "la magazia de arme din Sibiu"¹⁴.

De asemenea, Comandamentul general, printr-un ordin din 22 noiembrie 1848, făcea cunoscut comitetului român subordonarea, din punct de vedere "tactic și strategic", a prefectilor de legiuni comandanților militari austrieci¹⁵. În acest timp, până la sfârșitul lunii noiembrie, Sibiu, în urma luptelor din Ungaria, era rupt total de Viena. "Separați de lumea din afară - spune Barițiu – neștiind nimic despre tot ce se întâmplase până în decembrie în celelalte țări ale monarhiei, nu ne vom prea mira, dacă baronul Puchner și colegii săi din loc alunecaseră a crede până în Decembrie, că cu singura excepțiune de secuii din Trei Scaune, țara întreagă este împăciuită într-o atâta, încât și luase măsuri pentru reorganizarea municipiilor, respectiv alegeri de funcționari..."¹⁶ De la începutul lunii noiembrie legătura poștală încetase cu totul¹⁷, iar despre acțiunile generalului Bem în vestul și nordul Transilvaniei, din decembrie 1848, la Sibiu au sosit știri abia în 28 decembrie¹⁸.

Într-adevăr Bem¹⁹ reușise să cucerească Clujul, în 25 decembrie 1848, iar Czeccz²⁰ a ajuns imediat la Turda, amenințând zona de pe cursul Mureșului, spre Alba Iulia. În aceste condiții, la 27 decembrie, generalul Wardenner i-a ordonat lui Axente Sever să trimită în zona Aiudului 1.000 de oameni. În sprijinul lui Axente Sever, ce ocupase un dispozitiv de apărare în stânga Mureșului, dincolo de Aiud (Rădești, Sâncraia, Ciumbud, Uioara, Noșlac), a fost trimis colonelul D. Losenau, comandantul unei brigăzi din armata imperială. Acesta a ocupat o poziție de apărare cu centrul la Bucerdea, lângă Blaj, în spatele dispozitivului prefectului român. Începând din 17 ianuarie 1849 au început luptele în zona Aiud, continuând apoi în zona Blajului. Trupele imperiale s-au retras imediat spre Sibiu, în zona Blajului

¹² Despre organizarea prefecturilor vezi L. Loghin, C. Ucrain, Aspecte militare ale revoluției din 1848-1849 în Transilvania, București, 1970, p. 16-17.

¹³ G. Barițiu, op. cit., vol. II, Sibiu, 1890, p. 315-316.

¹⁴ Studii și documente privitoare la revoluția românilor din Transilvania, în anii 1848-1849, vol. II, Sibiu, 1944, p. 21, doc. 294 (în continuare Studii și documente).

¹⁵ Ibidem, p. 322-323, doc. 295.

¹⁶ G. Barițiu, op. cit., vol. II, Sibiu, 1890, p. 373.

¹⁷ Ibidem.

¹⁸ Ibidem, p. 383 și 385.

¹⁹ Iosif Bem s-a născut în 1795, la Tamow, în Galiția. A studiat la Cracovia, iar în 1810 a intrat la institutul militar din Varșovia. În 1812, ca locotenent de artilerie, a participat, în armata lui Napoleon, împotriva Rusiei. Din 1815, cu gradul de căpitan, a fost adjutant la generalul Bontemps, apoi profesor la academie de artilerie. În 1820 a fost închis pentru ideile sale liberale. După moartea țarului Alexandru I, scăpat din închisoare, trece în Austria la Lemberg. În 1838 revine în Polonia, activând, cu gradul de maior, în armata revoluționară poloneză contra trupelor țariste. După înfrângerea revoluției poloneze, se refugiază în Prusia, apoi, în 1832, în Franța. În 1833 a luptat în Portugalia în războiul de succesiune la tron. La 14 octombrie 1848 vine la Viena și se pune în slujba revoluției. Înfrângerea revoluției de aici l-a determinat să fugă la Pesta. Guvernul lui Kossuth i-a conferit gradul de general (așa cum fusese în zilele de pe urmă ale revoluției poloneze din 1831) și l-a numit comandant peste un corp de 10-11.000 de oameni trimițându-l în Transilvania (Cf. G. Barițiu, op. cit., vol. II, Sibiu, 1890, p. 385-388).

²⁰ Czeccz, ofițer în armata imperială, își terminase studiile militare la academia de la Wiener Neustadt. Fusese locotenent într-un regiment de linie. Era fiul unui maior pensionar, care, la rândul-i, era fiul parohului român din comuna Săsciori, de lângă Făgăraș. În noiembrie a fost avansat la gradul de maior. Fratele său, ofițer și el, a rămas în armata imperială (G. Barițiu, op. cit., p. 388).

legionarii lui Axente Sever neputând face față de unii singuri trupelor lui Czech. Axente Sever s-a retras în Munții Apuseni, câteva sute din voluntarii lui reușind, împreună cu grănicerii sosiți anterior la Blaj, să se retragă la Sibiu²¹. Pe partea cealaltă a atacului insurgenților maghiari, Bem intra în Târgu Mureș la 9 ianuarie 1849. Trupele trimise din Sibiu contra lui au fost înfrânte la Mediaș (18 ianuarie) și Șeica Mare (19 ianuarie). În fața pericolului, visteria împreună cu unii înalți funcționari din Sibiu s-au refugiat la Turnu Roșu²².

Prima bătălie – ianuarie 1849. La 19 ianuarie oastea lui Bem a ajuns la Slimnic (atunci Stolzenburg), unde s-a încarțuit. Dintre trupele austriece așteptate să sosească în Sibiu, doar cele ale colonelului Losenau au sosit și s-au așezat la Turnișor (atunci Neppendorf, un sat la nord-vest de Sibiu, azi cartier al orașului).

Generalul Puchner dispunea atunci de 4.280 de infanteriști din oastea regulată, 520 de cavaleriști, 20 de tunuri de câmp (mai mari și mai mici) și 2 tunuri de poziție. Mai dispunea de câteva sute de gardiști sași și lănceri români și câteva tunuri de pe zidurile cetății, toate fără prea multă valoare. Oastea cu care venise Bem de la Mediaș era formată din 5.000 de infanteriști, 650 de călăreți, 24 de tunuri și un corp de voluntari. Coloana comandată de Czech, venită de la Blaj la Salinele Sibiului (azi Ocna Sibiului), în noaptea de 20 spre 21 ianuarie, era formată din 2.000 de infanteriști, 250 de călăreți și 12 tunuri²³. Superioritatea oștilor lui Bem era evidentă. La 20 ianuarie trupele austriece, sub comanda însuși a bătrânului Puchner, au fost așezate în dispozitiv de apărare astfel²⁴:

- la flancul stâng se aflau trupele colonelului Losenau, dispuse în zona satului Turnișor, cu scopul de a bara accesul spre Sibiu din direcția Ocna Sibiului - Șura Mică. Losenau dispunea de 2 batalioane, 4 escadroane, 9 tunuri;

- la centrul dispozitivului se afla generalul-maior Kalliani cu o brigadă formată din 2 batalioane Sivkovics, 1 batalion Bianchi, 1 batalion grenadiri Uracca, 1 escadron de dragoni, 4 tunuri grele de 12 livre, 4 tunuri de 3 livre, 2 a 6 livre, de poziție. În rezervă avea un batalion Turszki și mai mulți recruți între casele din suburbia orașului (azi cartierul Terezian).

- la flancul drept se afla maiorul Carol Riebel cu 8 companii, 1 – escadron de husari români grăniceri și 3 tunuri comandate de un subofițer. Aici trebuiau să fie dispuse trupele generalului Gedeon, dacă ar fi ajuns la timp. În spatele lor se aflau două companii de vânători sași (din batalionul format în noiembrie 1848) și un detașament din garda națională sibiană postați între Valea Rusciori și Cibin, la confluența lor. În cetatea orașului, ca rezervă, se aflau două companii Tursky, mai toți recruți, și un detașament din garda națională.

Generalul Puchner, cu maiorul Teutsch și căpitanul Niederau, comandantul artileriei, au stat în tot cursul bătăliei în apropierea bateriei de 12 livre. Locul bătăliei a fost ales șesul dintre Sibiu și comuna Șura Mare, închis la nord și est de dealuri cu livezi sau împădurite. Spre Sibiu, terenul era brăzdat de șanțuri și, mlăștinos (umed) de obicei, era plin de sălcii și tot felul de pomi. Acum, în plină iarnă, era "înghețat ca osul", cum spune Barițiu. Trupele generalului Bem erau dispuse la Șura Mare, urmând să dea lovitură principală asupra Sibiului. Cele ale lui Czech erau dispuse la Ocna Sibiului, puțin mai departe de Sibiu decât cele ale lui Bem. Lupta a început în zorii zilei de 21 ianuarie, în condițiile unei ceți foarte dense. Generalul Bem și-a postat trupele și tunurile în dreptul podului de piatră de peste Valea Rusciori, pe drumul Șura Mare – Sibiu, la aproximativ o mie de pași de suburbia orașului (aproximativ în zona târgului de animale de astăzi, viaduct și stația Peco). Aproximativ două ore a durat duelul de artilerie, în timpul căruia, dintre apropiații lui Bem, au fost uciși colonelul Clemente Mikes, adjutantul lui Bem, Terey, mai mulți ofițeri din statul său major fiind răniți. De partea cealaltă căpitanul Niederau fu greu rănit chiar lângă Puchner,

Risipindu-se ceața și observându-se că trupele lui Czech nu sosiseră încă, generalul Puchner a ordonat asaltul asupra oștilor lui Bem. Losenau a primit ordin să înainteze spre flancul stâng al lui Bem, venind dinspre Turnișor. La flancul drept, maiorul Riebel, cu trupa desfășurată în lanț de trăgători, i-a ținut în loc pe insurgenți. Lupta a fost cruntă. Asalturi după asalturi erau întâmpinate cu foc năpraznic de

²¹ Pentru evenimentele din zona Aiud-Blaj, din ianuarie 1849, vezi A. T. Laurian, Ioan Axente Sever (1821-1906), Cluj - Napoca, 1985, p. 108-112; Axente Sever, Respons la cartea neagră, Brașov, 1898, p. 183-300.

²² G. Barițiu, op. cit., vol. II, Sibiu, 1890, p. 417.

²³ Ibidem, p. 418.

²⁴ Ibidem, p. 418-419.

artilerie. În momentul în care batalioanele austriece pornite la atac au început să se retragă, iar brigada Losenau nu sosise încă la locul Bătăliei, s-a produs un fapt care a schimbat cursul bătăliei: locotenentul Herle, artilerist, român de origine, din rezerva lui Losenau, ia tunurile brigăzii și, împreună cu alte patru tunuri (care mai aveau muniție) ale forțelor din centru, se năpustește înainte și începe un aprig foc asupra artileriei și trupelor lui Bem. Sosind și forțele lui Losenau, care intră rapid în luptă, insurgenții maghiari se retrag în dezordine.

Toate încercările lui Bem de a-i opri sunt sortite eșecului. Atacul general austriac îi pune pe insurgenți pe fugă. Sosirea lui Czech, după amiază, cu forțele sale nu a mai putut schimba soarta bătăliei, Bem, nevoit să se retragă la Slimnic, lăsa în urma sa tunuri, muniție, arme, zeci de răniți și morți.

A doua zi au ajuns la Sibiu și trupele lui Gedeon. Tot atunci au sosit și trupele din garnizoana Sebeș cu alte două tunuri de 12 livre. În aceste condiții Puchner decide să dea un atac combinat asupra lui Bem, la Slimnic. Atacul a avut loc la 24 ianuarie, dar, datorită unor imperfecțiuni din partea maiorului Riebel, atacul nu a reușit deși a durat toată ziua. Ciocnirile din zilele următoare au fost sporadice și de mică amploare, ambele tabere ocupându-se de reparații, răniți și îmbroșarea forțelor. Pe 31 ianuarie insurgenții s-au instalat în Ocna Sibiului, un loc mai propice, ziceau ei, apărării și unde se găseau surse de hrană și adăpost.

A doua bătălie pentru Sibiu – februarie 1849. A doua confruntare dintre trupele austriece și insurgenții maghiari ai lui Bem s-a desfășurat în apropiere de Sibiu, la Ocna Sibiului. Terenul era, în mare măsură, favorabil austrieșilor care, de pe înălțimile din jurul comunei, vedeau orice mișcare a inamicului, putând, în același timp, executa foc cu artilerie de sus în jos. De asemenea, ei puteau profita de îngheșuiala din comună și un eventual incendiu ce ar fi cuprins casele și magazinele cu muniție. De partea cealaltă, Bem miza pe faptul că accesul în comună era îngreunat de multitudinea gropilor fostelor saline și că, în coborârea lor spre comună, oștile austriece erau foarte expuse focului direct al pușcașilor. În noaptea de 3 spre 4 februarie forțele austriece s-au concentrat, în liniște, în partea de sud a comunei cu scopul ca a doua zi să-i atace pe insurgenți. Dispozițiunile privind organizarea atacului erau următoarele:

- O coloană formată din 800 de infanteriști, 40 călăreți și 3 tunuri, comandată de maiorul Riebel, mergând înainte spre Loamneș, să lovească din stânga oastea inamicului și să observe sosirea unui eventual ajutor de la secui pentru Bem;

- Brigada baronului Stutterheim, cuprinzând 2.223 pedestri, 86 husari, 15 tunuri, apuca pe drumul vechi ce ducea la Aiud (actualul drum Ocna Sibiului - Șura Mică), formând centrul dispozitivului de atac;

- Brigada generalului Kalliani, formată din 1.895 infanteriști, 72 călăreți și 3 tunuri, constituia, împreună cu cea a lui Stutterheim, centrul atacului;

- Colonelul Losenau, cu 424 călăreți ușori și 3 tunuri, apuca pe drumul spre apus și urma să ia poziție pe șesul salinelor (sudul localității Ocna Sibiului) și, în decursul bătăliei, trebuia să opereze ca brigadă de cavalerie independentă²⁵. Numărul total al oastei regulate austriece era compus din 7.357 infanteriști, 772 călăreți și 30 tunuri. Gloatele de grăniceri și vânători au primit misiunea ca să ocupe zona Orlat-Sibiul-Săliște în vederea asigurării dinspre stânga a acțiunilor corpului de armată austriac. Pe la ora 6 dimineața, în zorii zilei de 4 februarie cele 4 coloane s-au pus în mișcare.

Generalul Bem, dispunând de 3.800 pedestrași, 400 călăreți și 23 de tunuri, și-a așezat oamenii din prima linie în șanțurile și gropile din afara localității, iar rezerva a adăpostit-o în comună. Pe la ora 9 dimineața cele două tabere se aflau față în față²⁶. Artileria a bătut două ore continuu, fără a provoca mari pierderi insurgenților, bine adăpostiți în șanțuri și gropi. Generalul Puchner, văzând din centru cum decurgea bătălia, ordonă atacul general cu baioneta. Din cele trei direcții trupele austriece s-au năpustit asupra apărătorilor, pătrunzând în localitate. În îngheșuiala creată insurgenții nu au mai putut organiza nici o împotrivire, dar nici atacatorii, blocați de căruțe și de gropile dimprejur, nu au putut continua ofensiva în ordine și cu rezeziune.

Așa Bem a putut scăpa cu 2.500 de oameni și cu 6 tunuri pe drumul Topârcei, spre Sebeș. Celălalt polon, maiorul Zsumansky, împreună cu vreo 700 de oameni și 2 tunuri s-au retras, pe la Mândra, spre Șeica Mare. Alte detașamente s-au retras pe la Alămor, spre Mediaș. Insurgenții pierdură în acea zi 15 tunuri, 9 care cu muniție, mai toate bagajele, documentele cancelariei și casa de bani, iar dintre

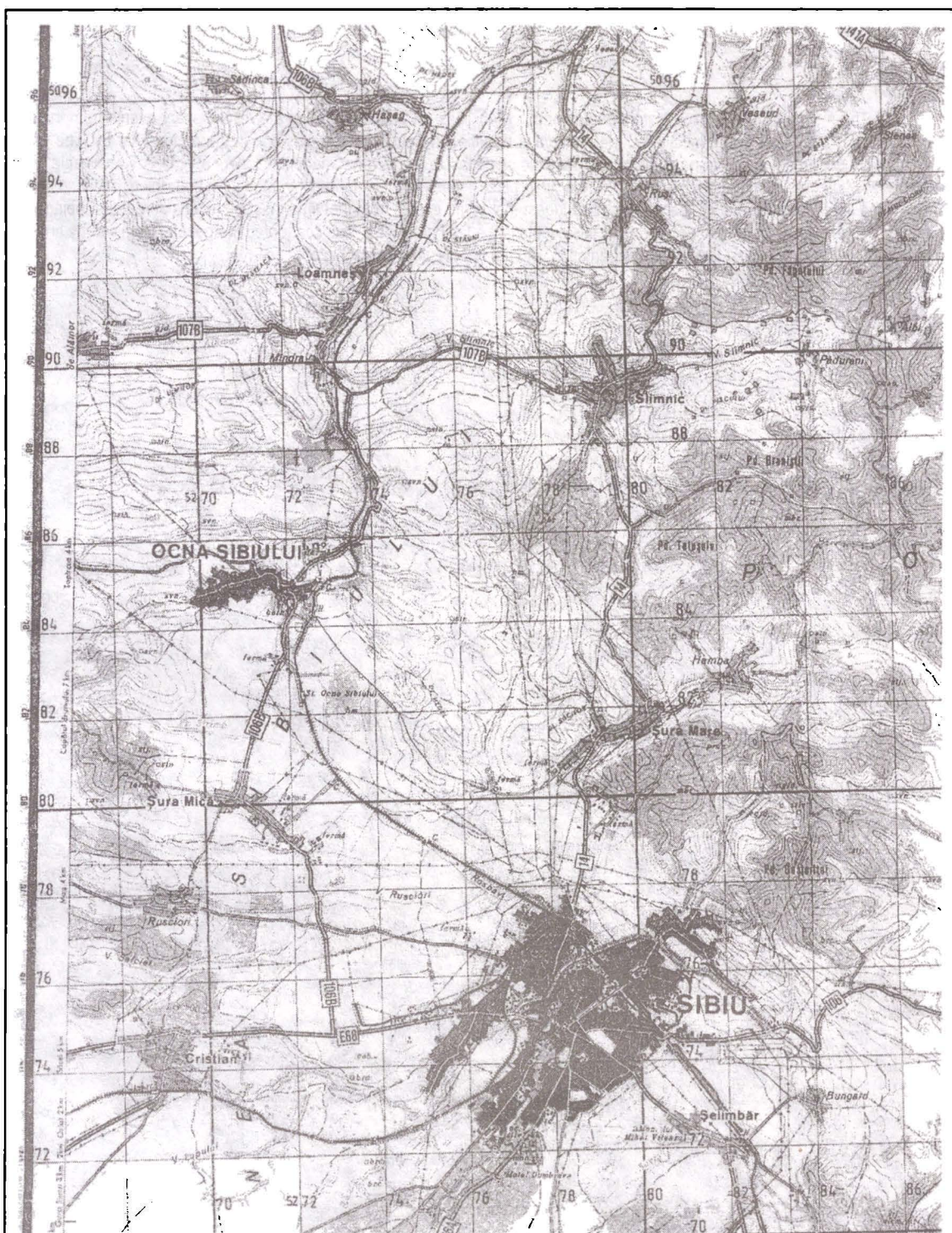
²⁵ Ibidem, p. 427.

²⁶ Descrierea bătăliei la G. Barițiu, op. cit., vol. II, Sibiu, p. 428-435. Printr-un document din 7 februarie 1849 Comandantul general austriac din Sibiu anunța înfrângerea trupelor lui Bem și alungarea lor spre Orăștie (Studii și documente, p. 400, doc. 372).

oameni – peste 400 de morți și răniți. Însuși Bem fu rănit la mâna stângă. Austriecii au avut 89 de ostași morți și 137 de răniți, câțiva ofițeri morți și răniți.

În marș forțat, Bem a ajuns la Sebeș în dimineața zilei de 6 februarie, intrând în cetatea orașului. Dacă austriecii s-ar fi mișcat mai repede în urmărirea lui Bem ei ar fi reușit, împreună cu trupele colonelului Bartels (venit de la Alba Iulia), lăncerii români și gărzile săsești, să-l prindă pe Bem în Sebeș. Nu a fost să fie așa. Retras spre Orăștie, Simeria, Deva, întărit, în zilele următoare, cu forțe proaspete, Bem se va năpusti din nou asupra sudului Transilvaniei, reușind, la 11 martie, să ocupe Sibiul.

ANEXA

SCARA: 1:100000
1cm pe hartă = 1km pe teren

THE FIGHT BETWEEN MAGYAR REVOLUTIONARIES AND IMPERIAL ARMY NEAR SIBIU

Summary

The most part of romanian historiography about 1848-1849 revolution analysing the revolutionary events from the first half of the year 1849 is refering, mostly, on the romanians activities in Apuseni Mountains and in the region near by. The same attitude have both magyar and german historian. This study emphasize the fact that the revolutionary events in Transilvania (year 1848-1849) must be treated together and, in the first place, romanian historiography must do that thing because, now, Transilvania is a part of Romania. Also, the study suggest that some events from that time must be reconsidered and replaced in their place in the equation of revolution. One of this events is the fight near Sibiu, has confronted the general Bem's army and the imperial army, who, for the first time, for a confrontation with the enemy, was brought in on place.